

Minden másként volt

1609 forró augusztusában járunk. Egy középkori, szakállas férfi öles léptekkel érkezik a tér közepére, mögötte tekintélyes uraságok közelednek, jócskán lemaradva. Némelyik fejcsóválva figyel, amint hősünk sebtében felállít valami háromlábú alkalmatlanságot, hosszú papírcsövet illeszt rá, és fél szemmel, hunyorogva célozgat a tubussal a messzi távolba. Mintha egy templomtornyot próbálna becélozni! A csővel szorgoskodó alak mögött áll Giordano úr, és a homlokát kopogtatja, ami ősi és egyértelmű nemzetközi jelzés. Jó oka van rá, hiszen mindenféle náció nyüzsgő a tágas téren, egyre gyűlik a tömeg a csővezető ember körül.

– Íme, tessék! – lép hátra teatrális mozdulattal a férfi. – Tessék belenézni!

Elsőként épp Giordano úr hajol a cső végéhez. Próbálgatja a betekintést, kicsit hunyorog... és tátva marad a szája! A körülállók sugdolóznak, vajon mi lehet az, amit a nagyúr láthat.

– Teringette! – És most már ő tessékeli az előkelőségeket a csőhöz. – Nézzék csak, nézzék csak, urak! Nem akármilyen az ott, bizony mondom.

Sorra belekukkantanak a furcsa szerkezetbe. Olyanféle arccal néznek össze, mint akik hiszik is, nem is a látottakat. Legvégül maga Claudio Fortepiano lép a nézőcsőhöz. Hosszan szemlélődik, majd elismerően fordul a tudósforma emberhez:

– Galileus úr, jól sejtem, hogy mi most a világtörténelem első távcsöves bemutatóján veszünk részt?

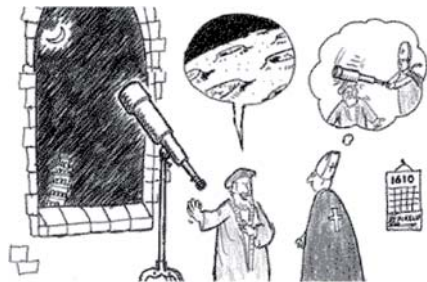
– Nos, a sejtés indokolt!

A körülállók egy emberként veszik vállukra a tudóst, aki valósággal megrészegül a nem várt lelkes fogadtatástól és attól, hogy csak másnap reggel teszik le.

A nyájás olvasó bizonyára már tudja, hogy Velence főterén járunk. Mint fentebb írtuk, nagy a tolongás, hiszen Agárdról, sőt a távoli Gárdonyból is érkeztek érdeklődők, hogy

láthassák a pisai Galileus mutatóvívát: valóban, mintegy ötször közelebb hozza a tubus az átelleni Pákozdi templomtornyát. Jól látni, hogy a kismutatón most is ott ül az a tűzők, amely miatt még a tavasszal megállt az idő a faluban.

A velencei kikötő telis-tele gazdagon megpakott vitorlásokkal, melyek távoli kikötőkből hordják messze vidékek portékáit: épp most futott be egy gyors karavella Velence-fürdőből! Alig egy hét alatt ért ide.

Jó ideje már, hogy magasan áll Velence csillaga. A város gazdasági felemelkedése idestova nyolcvan esztendeje kezdődött, az oszmán „birodalom” 1526-os gyászos mohácsi vereségével. Egészen Konstantinápolyig kergették akkor az egyesített protestáns seregek a lófarkas armádiát, sőt, ha tehetik, még azon is túl kergették volna. Ha tudtak volna úszni, bizonyára nem vesznek a Boszporuszba mind a háromszáz ezren. Így aztán immár nyolcadik évtizede, hogy Konstantinápolyt kálvinista Rómának nevezi a köznyelv. Az igazat megvallva mindez mit sem változtat a magyar birodalom helyzetén. Jót tett a nyolc évtizednyi hadakozás a pogányokkal. Az ország gazdasága a hadiipari fejlesztéseknek hála soha nem látott méretekben fellendült, Magyarország partjait immár három tenger mossa, úgy mint Atlanti-tenger, Csendes-tenger, Indiai-tenger. A magyar felfedezőknak köszönhetően mindenki ismeri a kenguruk

földjét, és alig múlt öt éve, hogy az első magyar, Amundsen Lajos meghódította a Kinizsi Péter által korábban már felfedezett távoli, jeges, déli földrészt, az Antarktiszat.

Ezen történelmi áttekintés után talán már érthető, hogy az Agárddal és Gárdonnyal kiegészült Velencei Köztársaság 1554-ben szíves-örömet helyezte át teljes kereskedelmi tevékenységét a székesfehérvári ipari park közelébe, a Velencei-tó vidékére.

A magyarországi csillagászatnak ekkor már nagy hagyománya van. A foktői születésű Nicolaus Copernicus már 1398-ban megjelenteti „Valami nagyon nem stimmel a Naprendszerben” című munkáját, melyben határozottan állást foglal az égi pályák körforgása mellett, és a napközéppontú világképet önmagáról nevezi el. Igazságos Mátyás király, aki a nevezetes 1492-es Kolumbusz-féle expedíciót is szponzorálta (ekkor fedezték fel Alaszktát) számos csillagászt tartott udvarában, hogy ezzel is erősítse „Igazságos” melléknevét. Széleslátókörű reneszánsz uralkodóként kegyesen megengedte, hogy a korszak legnagyobb csillagásza, Johannes Regiomontanus udvarában, sőt, veteményeskertjében is dolgozzon a naptárreformon, amit aztán 1534-ben fogadtatott el XIII. Gergely pápa, aki akkor már nem Rómából, hanem a Római-partról irányította a katolikus világot (ehelyütt bővebben nem részletezendő okokból). Igazságos Mátyás udvarában működött az ismert humanista és nagyevő Galeotto Marzio, akinek neve előrevetítette Galileo Galilei magyarországi működését. Mátyást természetesen kissé nyomasztotta, hogy mennyire sikeres uralkodó, hát még ha tudta volna, mibe torkollik a mohácsi csatanyerés! De azt már, mint tudjuk, nem érthette meg.

1609 és 1610 fordulóján egymást érik a csillagászati felfedezések. Ma már a kanászgyerekek is kívülről fújják, hiszen a heti 8 órában tanított csillagászati tananyag része, hogy ekkor fedezte fel Galilei a Hold krátereit, a Nap foltjait és tengelyforgását, a Vénusz fázisváltozását, a Jupitert és holdjait, a Szaturnusz gyűrűrendszerét, benne a Galilei-réssel, a gyűrűs bolygó harminc legnagyobb

holdját, a Mars csatornáit (melyeket Schiaparelli javaslatára 1877-ben lecsapoltak, de ne szaladjunk a dolgok elé). A legújabb kutatások szerint az Uránuszt és a Neptunuszt is Galilei fedezte fel, csak megfeledkezett róla, akárcsak a cefeidák periódus–minozitás relációjáról és a vörösetolódásról.

Galileo Galilei természetesen nagyon büszke felfedezéseire, leginkább azonban arra büszke, hogy már nem nevetnek rajta a magyarok a háta mögött azon, hogy ő „pisai” születésű. A legújabb kutatások szerint ez a – magyar fül számára teljesen érthető – törekvés lehetett a sok-sok felfedezés igazi mozgatórugója: bizonyítani, bizonyítani mindennáron. Más források szerint azért költözött Velencére, hogy azt mondhassa, ő bizony velencei (nem pedig pisai). Akár így történt, akár úgy, mindez jótányit sem változtat azon, hogy távcsöves vizsgálatai révén (vö. tűzok a kismutatón) egy csapásra kora legnagyobb hatású tudósává vált.

Hősünk asztropolitikusként sem utolsó, sőt, éppenséggel ő a legelső, hiszen korábban nem létezett asztropolitikus-képzés a pákozdi egyetemen (a bolognai és a padovai egyetem is ide költözött 1527-ben, azzal az indokkal, hogy a pákozdi általános iskola sokkal jobb anyagi körülmények között tudja biztosítani a felsőoktatáshoz szükséges feltételeket). Asztropolitikailag egyáltalán nem korrekt, hiszen hihetetlenül agyafúrt módon sikerült összeveszejtenie mind az ötvenhat ezer inkvizitort, akik előbb egymást vetették börtönbe, majd kölcsönösen le- és elégették egymást. A megmaradt három diszpládynt Galilei csinos kalitkákba zárta, minden reggel megeteti őket a házvezetőnője, már egészen gömbölyűek. Tudósunk esténként azzal mulatja az időt, hogy felolvassa az inkvizítoroknak Kopernikusz főművét. Latinul! Elalvás előtt inga-, majd ejtési kísérleteket végez a kalitkákkal, miközben azt kiáltozza: „na, inkvizitorkák, ugye hogy mozog a Föld?”. Képzeltjük, mennyire várják már szegények a kivégzést.

Hát ide vezetett a távcső feltalálása.

Mizser Attila